QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF JOSEPH R. MICALLEF
ONOR. IMĦALLEF TONIO MALLIA

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 31 ta' Mejju, 2023.

Numru 55

Rikors numru 809/14/1 JPG

Maryanne Vella

v.

Brian Zammit u għal kull interess li għandu George Zammit

Il-Qorti:

1. Dan huwa appell tal-attriċi Maryanne Vella minn sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, mogħtija fit-23 ta' Novembru, 2017, u li fiha dik il-Qorti ċaħdet it-talbiet kollha tal-attriċi, u ħelset lill-konvenut George Zammit mill-ħarsien tal-ġudizzju;

2. B'rikors maħluf tas-17 ta' Settembru 2014 l-attriċi ppremettiet dan li ġej:

> *"Illi l-esponenti u xhieda ta' dan huma diversi klijenti u nies oħrajn li kienu jinqdew minn għandha kif ser jiġi pruvat fil-mori ta' din il-kawża, peress li hija dilettanta u aktar minn hekk persuna dedikata fit-trobbija u fil-ben essere taż-żwiemel stess, għamlet żmien twil tforni ikel taż-żwiemel prodotti u oġġetti oħrajn relatati maż-żwiemel stess lil diversi klijenti u fornituri oħrajn li jieħdu ħsieb iż-żwiemel tat-tiġrija f'Malta;*
>
> *Illi l-intimat kien wieħed minn dawk il-klijenti li minn żmien għal żmien inqeda direttament u personalment mingħand l-esponenti kif ser jiġi muri fil-mori ta' din il-kawża u mhux talli ħa diversi prodotti ta' ikel u oġġetti oħrajn relatati maż-żwiemel iżda talli akkumula kreditu maż-żmien ammontanti għal dsatax-il elf, sitt mija u disa' u ħamsin Ewro u seba' u tletin ċenteżmu (EUR19,659.37), liema kreditu llum huwa wieħed ċert, likwidu u dovut.*
>
> *Illi l-intimat Brian Zammit ġie mhux biss interpellat kemm-il darba sabiex jersaq għal tali ħlas ta' debitu fil-konfront tal-esponenti, iżda talli kien hemm żewġ okkażjonijiet fejn hu kkonsenja lill-esponenti żewġ (2) ċekkijiet li ma ġewx imsarrfin u li ġew iddikjarati mill-Bank HSBC bħala Refer to drawer kif ser jiġi muri fil-mori ta' din il-kawza, apparti ċekkijiet oħrajn li ġew ddikjarati bħala 'Refer to Drawer', li maż-żmien ġew mibdulin fi flus u ġew ikkanċellati b'mod sussegwenti;*
>
> *Illi l-inadempjenza tal-intimat li jersaq għall-effettiv ħlas ta' dan l-ammont surreferit ormai qed toħloq preġudizzju serju għall-interessi finanzjarji tal-esponenti stante li dan l-ammont illum huma kreditu u kien meqjus bħala kreditu komplessiv u globali mill-mument li l-intimat ma baqa' jisserva direttament mingħand l-esponenti fis-sena 2010;*
>
> *Illi l-esponenti wara li ntavolat ittra uffiċjali ai termini u ai finijiet tal-Artikolu 166A tal-Kap 12 rat illi l-intimat ukoll ikkontenda din il-kwistjoni wara li fi żmien ta' qabel huwa kien qed jammetti li verament għandu jħallas dan l-ammont, ġiet kostretta sabiex tindirizza t-talba tagħha għall-ħlas effettiv stante preġudizzju serju li issa qegħda ssofri."*

3. Fuq is-saħħa ta' dawn il-premessi, l-attriċi talbet lill-Qorti sabiex:

> *"a) Tiddikjara u tikkonferma illi Brian Zammit, detentur tal-karta tal-identità numru 0541174M, huwa debitur fil-konfront tal-esponenti Maryanne Vella, detentriċi tal-karta tal-identità numru 262158M għas-somma ta' dsatax-il elf, sitt mija u disa' u ħamsin Ewro u seba' u tletin ċenteżmu (EUR19,659.37);*

b) Tordna subordinatament u konsegwentement wara tali dikjarazzjoni u konferma tal-ewwel talba, sabiex l-intimat Brian Zammit, detentur tal-karta tal-identità numru 0541174M, sabiex jersaq għall-ħlas effettiv ta' dsatax-il elf, sitt mija u disa' u ħamsin Ewro u seba' u tletin ċenteżmu (EUR19,659.37) u dana fi żmien qasir u perentorju li din il-Wisq Onorabbli Qorti jgħoġobha tipprefiġġi;

c) Tagħti kull rimejdu, miżura jew direttiva sabiex jiġu kawtelati l-interessi tal-kreditrici Maryanne Vella, detentriċi tal-karta tal-identità numru 2962158M, b'tali mod li l-intimat Brian Zammit, detentur tal-karta tal-identità numru 0541174M ma jaħrabx u ma jevadix mill-obbligazzjonijiet tiegħu li naturalment illum huma assunti fil-konfront ta' l-istess Maryanne Vella.

Bl-ispejjeż tal-preżenti kawża u ta' l-ittra uffiċjali 166A datata u bl-imgħaxijiet kummerċjali li bdew jiddekorru mid-data tan-notifika tal-imsemmija ittra uffiċjali u bl-inġunżjoni tal-intimat f'din il-kawża."

4. Il-konvenuti laqgħu għal din il-kawża billi fit-tweġiba maħlufa li ġiet imressqa minnhom fit-2 ta' Ottubru, 2014, niżżlu dawn l-eċċezzjonijiet:

"1. Illi l-interpellazzjoni ai termini tal-Ittra Uffiċjali taħt l-Artikolu 166A tal-Kap 12 saret biss fil-konfront tal-intimat Brian Zammit li kif ippremetta fir-risposta tiegħu għal din l-ittra interpellatorja jerġa' jikkonferma illi huwa mhuwiex il-leġittimu kontradittur peress illi ma kienx jixtri prodotti kif erronjament premess mill-attriċi. Huwa kien jixtri mingħand l-attriċi sas-sena 2004 u kif issa hija stess tippremetti l-ħlas taċ-ċekkijiet li kienu refer to drawer tħallsu fi flus kontanti u għalhekk kull debitu kien effettivament u definittivament estint;

2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess kull konsenja ġiet debitament mħallsa minn George Zammit li qatt qabel il-presenti kawża ma rċieva ebda interpellanza jew talba għall-ħlas u għalhekk kull talba hija mhux biss infondata fil-fatt u fid-dritt, iżda hija saħansitra preskritta ai termini tal-Artiklu 2148(b), 2151 u 2156 (f);

3. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess l-attriċi ma ppresentat ebda aċċettazzjoni jew firem bħala konferma mid-debitur għall-konsenji u għalhekk ma jeżisti ebda kontroll ta' debitu issa pretiz inspjegabbilment u ċertament mhux sostanzjat u dan ukoll ai termini tal-Artiklu 2151 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta;

4. Illi għalhekk it-talbiet attriċi ghandhom jigu respinti bl-ispejjeż kontra tagħha.

Salv eċċezzjonijiet oħra."

5. B'sentenza mogħtija fit-23 ta' Novembru, 2017, l-Ewwel Qorti, qatgħet din it-tilwima b'dan il-mod:

> *"Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi filwaqt illi tiddikjara illi r-rikorrenti m'għandiex interess ġuridiku fir-rigward ta' George Zammit u konsegwentement tillibera lill-istess George Zammit mill-osservanza tal-ġudizzju u tastjeni milli tieħu konjizzjoni ulterjuri tal-ewwel u t-tieni eċċezzjoni, tilqa' t-tielet eċċezzjoni limitatment u r-raba' eċċezzjoni u tiċħad it-talbiet kollha tar-rikorrenti.*
>
> *Il-Qorti tqis illi fiċ-ċirkostanzi tal-każ, l-ispejjeż jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet."*

6. L-attriċi ħassitha aggravata bis-sentenza tal-Ewwel Qorti, u b'rikors tal-appell tat-12 ta' Diċembru, 2017, talbet lil din il-Qorti sabiex:

> *"filwaqt li tilqa' dan l-appell odjern, billi tħassar u tirrevoka s-sentenza deċiża fit-23 ta' Novembru 2017 mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet ta' Maryanne Vella vs. Brian Zammit et., tilqa' t-talbiet tagħha hekk kif imressqin fir-rikors promotur illi permezz tiegħu fetħet dawn il-proċeduri quddiem l-ewwel Qorti u tiċħad l-eċċezzjonijiet kollha mressqin mill-konvenuti Brian u George Zammit fir-risposta ġuramentata tagħhom"*

7. L-attriċi appellanti ma waqfitx hawn u flimkien mar-rikors tal-appell, hemżet għadd ta' dokumenti fosthom: (i) kopja ta' żewġ ċekkijiet li jidhru li huma maħruġa minn Brian Zammit fl-10/11/2007 u fl-10/07/2008; (ii) estratti minn messaġġi mibgħuta fuq it-telefon ċellulari (SMS's); u (iii) kopja ta' rendikonti tal-bilanċi, fatturi, u kotba tax-xogħol li fihom jidhru l-ordnijiet li tirreferi għalihom l-attriċi;[1]

---

[1] Fol. 152 sa 282.

8. Il-konvenuti appellati ma qablux mal-appell tal-attriċi u permezz ta' tweġiba tat-28 ta' Diċembru, 2017, talbu lil din il-Qorti sabiex tiċħad l-appell u tikkonferma għal kollox is-sentenza tal-Ewwel Qorti;[2]

9. Fl-istess jum tat-28 ta' Diċembru, 2017, il-konvenuti appellati ppreżentaw ukoll rikors li permezz tiegħu talbu l-isfilz ta' kull dokument li ġie mehmuż flimkien mar-rikors tal-appell;[3]

10. Wara li rat dak li kellha xi tgħid l-attriċi dwar it-talba tal-konvenuti appellati,[4] b'digriet tat-23 ta' Mejju, 2018, din il-Qorti kif diversament komposta, ċaħdet it-talba għall-isfilz tad-dokumenti li ġew mehmuża mar-rikors tal-appell;[5]

11. L-appell ġie sussegwentement appuntat u wara li din il-Qorti rat l-atti kollha tal-kawża, kif ukoll semgħet dak kollu li ġie sottomess mid-difensuri tal-partijiet waqt it-trattazzjoni bil-fomm li nżammet fis-seduta tal-21 ta' Frar 2023, tqis li issa hija f'pożizzjoni biex tgħaddi għas-sentenza;

---

[2] Fol. 290 – 299.
[3] Fol. 283.
[4] Fol. 285 – 287.
[5] Ara d-digriet ta' din il-Qorti kif diversament komposta, fol. 288.

Kunsiderazzjonijiet

12. L-attriċi qegħda tiġbor l-ilmenti tagħha f'żewġ aggravji li ser ikunu qed jiġu mistħarrġa fl-istess sekwenza li ġew imniżżla fir-rikors tal-appell;

13. Fl-**ewwel aggravju** l-attriċi qegħda tilmenta minn dik il-parti tad-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti li fiha ħelset lill-konvenut George Zammit mill-ħarsien tal-ġudizzju. Filwaqt li tagħmel referenza għal bosta provi li tressqu minnha quddiem l-Ewwel Qorti, l-appellanti targumenta li dik il-Qorti ma setgħet qatt tikkonkludi li l-azzjoni tagħha ma setgħetx tagħtiha riżultat utli u vantaġġjuż kontra George Zammit;

14. Minn ħarsa lejn is-sentenza appellata jirriżulta li r-raġuni ewlenija għalfejn l-Ewwel Qorti ħelset lil George Zammit mill-ħarsien tal-ġudizzju kien proprju għaliex:

> *"...il-premessi tar-rikors ġuramentat mhux biss jirreferu tista' tgħid esklussivament għal Brian Zammit, iżda agħar minn hekk, fir-rikors ġuramentat m'hemm **l-ebda talba fil-konfront ta' George Zammit,** u għalhekk il-Qorti ma' tista' tagħmel l-ebda dikjarazzjoni u l-ebda ordni fil-konfront tiegħu. Dan ifisser allura li, minħabba l-mod ta' kif inhu impostat ir-rikors promotur, l-azzjoni ma' tista' qatt ġġib riżultat vantaġġuż jew utli għar-rikorrenti fil-konfront ta' George Zammit. Konsegwenza ta' dan, huwa ċar mill-ġurisprudenza hawn fuq ċitata, illi r-rikorrenti m'għandiex interess ġuridiku sabiex tkompli din l-azzjoni kontra George Zammit, u għaldaqstant l-istess George Zammit qiegħed jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju."*[6]

[6] Estratt meħud minn paġni 9 u 10 tas-sentenza appellata. L-enfasi ġie miżjud mill-Ewwel Qorti stess.

15. Fil-fehma tal-Qorti, dan ir-raġunament tal-Ewwel Qorti huwa tajjeb kemm mil-lat fattwali kif ukoll minn dak legali;

16. Huwa magħruf sewwa li l-Qrati Superjuri huma marbuta li jiddeċiedu l-kawżi fuq dak li jiġi mniżżel fil-premessi u fit-talbiet tar-rikors maħluf li bih jinbdew. Tali prinċipju huwa ta' natura tant fundamentali li f'każ li xi Qorti ta' Ġurisdizzjoni Superjuri tonqos milli tagħmel hekk, dik is-sentenza tkun tista' tiġi mħassra minħabba l-vizzju tal-*ultra* jew l-*extra petita*. (Ara f'dan is-sens is-sentenzi fil-kawżi fl-ismijiet ta': ***Emanuel Farrugia v. Anthony Borg pro. et. noe.*** deċiża minn din il-Qorti fit-30 ta' Ġunju, 2021;[7] ***Alessio Cassar et. v. Joseph Agius et***. deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-29 ta' Ottubru, 2021,[8] u ***Joseph Mary Farrell v. Il-Kummissarju tat-Taxxa,*** deċiża minn din il-Qorti fil-24 ta' Ġunju, 2011[9]);

17. Kif osservat tajjeb mill-Ewwel Qorti, f'dan il-każ l-attriċi fasslet ir-rikors maħluf b'tali mod li l-premessi u t-talbiet ġew speċifikatament indirizzati fil-konfront ta' Brian Zammit biss, u isem George Zammit ma ssemma imkien, għajr fl-okkju tal-kawża;

---

[7] App. Ċiv. Nru. 293/06/1. F'dik is-sentenza, din il-Qorti b'mod partikolari osservat li: "*Dawn il-qrati mhux l-ewwel darba enfasizzaw fuq il-htiega li l-att promotur jigi redatt b'attenzjoni u bi precizjoni peress illi s-sentenza taghhom trid necessarjament tkun marbuta mal-kawzali u t-talbiet kif dedotti. Il-kawza trid timxi fuq il-binarji li jaghtuha l-partijiet u l-qorti ma tistax tvarja dawk il-binarji jew tmur "at a tangent"*";

[8] Rik. Ġur. 61/2020CFS, (mhux appellata).

[9] App. Ċiv. Nru. 156/2010/1.

18. Ta' relevanza huwa wkoll il-fatt li l-appellanti lanqas ma nizżlet xi premessa li fiha ndikat li George Zammit kien xi debitur solidali flimkien ma' Brian Zammit, u wisq anqas ma ressqet xi prova ta' xi ftehim espress li bih il-konvenuti qablu li jkunu marbuta flimkien solidalment bejniethom;[10]

19. F'ċirkustanzi bħal dawn, l-Ewwel Qorti ma setgħet qatt għalhekk tagħmel xi dikjarazzjoni fil-konfront tal-appellat George Zammit, u għaldaqstant dik il-Qorti għamlet sewwa li ħelsitu mill-ħarsien tal-ġudizzju;

20. L-ewwel aggravju qiegħed għalhekk jiġi miċħud;

21. Inċidentalment, hekk kif il-konvenuti appellati kienu qed iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom fil-konfront tal-ewwel aggravju, l-istess konvenuti qajmu wkoll l-argument li l-attriċi lanqas m'għandha interess ġuridiku fil-konfront ta' Brian Zammit, u dan għaliex jekk verament hemm xi pendenzi, dawn mhumiex dovuti lilha iżda lil Lonzu Schembri li huwa s-sid tan-negozju. Dan l-argument mhuwiex xi wieħed ġdid u diġà ġie mqajjem mill-konvenuti fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom li ġiet imressqa quddiem l-Ewwel Qorti.[11] Kemm quddiem l-Ewwel Qorti, kif

[10] Ara l-Artikolu 1089 tal-Kodiċi Ċivili.
[11] Fol. 94-95.

ukoll quddiem din il-Qorti, l-appellati ma ressqux dan l-argument b'xi forma ta' eċċezzjoni ulterjuri, iżda sempliċiment fis-sottomissjonijiet tagħhom. Kif intqal minn din il-Qorti fis-sentenza fil-kawża fl-ismijiet ta' ***Anthony Cristina pro. et. noe. v. Eleonara Mizzi et.*** li ġiet deċiża fis-27 ta' Marzu, 2003,[12] il-Qorti mhix obbligata li tqis dawk l-argumenti bħala eċċezzjonijiet formali, u għalhekk tista' twarrab l-argument tal-konvenuti fuq hekk biss;

22. F'kull każ, il-Qorti lanqas però ma taqbel ma' din is-sottomissjoni tal-konvenuti u dan għaliex, filwaqt li Lonzu Schembri kkonferma l-fatti dikjarati minn Maryanne Vella u qal li din kienet involuta fin-negozju,[13] meta ġew biex iressqu l-provi, il-konvenuti mhux biss ma ressqux din il-linja difensjonali, anzi filwaqt li Brian Zammit qal li: *"[j]iena naf lill-Maryanne Vella għaliex kellha ħanut tal-ġwież fil-Marsa u kont nixtri il-ġwież mingħandha meta kelli ż-żwiemel",*[14] George Zammit qal ukoll li *"jiena kont klijent ta' Maryanne Vella magħrufa bħala* ***Lonzu tal-Ġwież****. Kont domt nixtri mingħandha u kont nħallasha b'mod regolari daqqa fix-xahar u daqqa qabel."*[15] Din il-verżjoni tal-konvenuti baqgħet konsistenti tul il-kawża kollha, u fl-ebda waqt tal-kawża ma xehdu li huma kellhom x'jaqsmu ma' Lonzu u mhux ma' Maryanne;

---

[12] App. Ċiv. 321/1985/1.
[13] Fol. 22.
[14] Fol. 30.
[15] Fol. 31.

23. Dan l-argument tal-konvenuti appellati qiegħed għalhekk jiġi miċħud u l-Qorti ser tkun qed tgħaddi biex tqis it-tieni aggravju;

24. Fit-**<u>tieni aggravju</u>** l-appellanti mbagħad tilmenta minn dik il-parti tad-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti li fiha kkonkludiet li l-attriċi ma rnexxilhiex tipprova l-kreditu pretiż minnha fl-ammont ta' €19,659.37. F'dan ir-rigward, l-attriċi tisħaq li mix-xhieda mhux kontradetta ta' Lonzu Schembri, kif ukoll minn dak li rriżulta mix-xhieda tagħha u mill-kontroeżamijiet tal-konvenuti, l-Ewwel Qorti kellha tasal għall-konklużjoni differenti, u ċjoè li l-kreditu mitlub minnha huwa tassew dovut;

25. L-appellanti tirreferi wkoll għall-fatt li fil-proċeduri ta' quddiem l-Ewwel Qorti, hija kienet dejjem lesta li tippreżenta d-dokumenti li għamlet referenza għalihom, u dan fosthom iċ-ċekkijiet u l-kotba tal-kummerċ li minnhom jirriżultaw l-ordnijiet li wasslu għall-kreditu dovut. Tgħid li dawn id-dokumenti ġew issa ppreżentati flimkien mar-rikors tal-appell u dan *"sabiex finalment din il-Qorti jkollha l-fakoltà tiġġudika mingħajr intoppi u pprokrastinar li qiegħed jolqot u jippreġudika l-interessi finanzjarji [tagħha] minħabba illi hija għadha ma ħaditx il-ħlas li ilu żmien dovut lilha"*;

26. Kif intqal qabel, għalkemm il-konvenuti appellati pprotestaw għall-preżentata tad-dokumenti li ġew mehmuża flimkien mar-rikors tal-appell,

tant li ressqu rikors li fih talbu lill-Qorti sabiex twarrab dawk id-dokumenti; permezz ta' digriet mogħti fil-23 ta' Mejju, 2018, din il-Qorti kif diversament ippreseduta dehrilha li ma kellhiex tordna l-isfilz ta' dawk l-istess dokumenti.[16] Peress li l-konvenuti appellati ma ressqu l-ebda talba oħra sabiex din il-Qorti tirrikonsidra l-pożizzjoni tagħha, u d-dokumenti li ġew ippreżentati mill-attriċi għadhom jiffurmaw parti mill-atti, din il-Qorti ser ikollha għalhekk tqis l-ilmenti tal-attriċi anke fid-dawl ta' dawn il-provi dokumentarji;

27. Qabel ma tibda biex tieħu qies tal-kontenut ta' dawk id-dokumenti, u peress li l-appellanti qed tilmenta li l-Ewwel Qorti ma setgħetx raġonevolment tikkonkludi li l-kreditu pretiż minnha ma ġiex ippruvat, din il-Qorti tqis xieraq li tibda billi tistħarreġ jekk mill-provi li kellha quddiemha, l-Ewwel Qorti setgħet raġonevolment tasal għal dik il-konklużjoni;

28. Minn ħarsa lejn is-sentenza appellata jirriżulta li l-fattur prinċipali li wassal lil dik il-Qorti biex tikkonkludi li l-attriċi ma rnexxilhiex tipprova l-eżistenza tal-kreditu pretiż minnha kien dak li: *"r-rikorrenti bl-ebda mod ma spjegat b'ċertu dettal kif waslet għall-pretensjoni tagħha illi hija dovuta mingħand l-intimat is-somma ta' €19,659.37, u dan billi mhux talli ma preżentatx il-fatturi relattivi, iżda talli lanqas biss spjegat bi preċiżjoni u*

[16] Ara d-digriet ta' din il-Qorti, mogħti fit-23 ta' Mejju, 2018, fol. 288.

fid-dettal l-bażi ta' din il-pretensjoni fix-xhieda tagħha. Infatti lanqas biss indikat id-dati ta' meta saru l-ordnijiet jew meta ġew konsenjati, u lanqas imqar ma spjegat preċiżament eżatt x'kien jordna l-intimat jew indikat ġenerikament il-prezz ta' dawn il-prodotti." Dik il-Qorti żiedet tgħid li: *"Naturalment il-Qorti ma tistax issib favur ir-rikorrenti a bażi ta' allegazzjonijiet illi r-rikorrenti stess lanqas pruvat tissostanzja jew tikkorobora, u huma biss ibbażati fuq xhieda dwar fatti vagi, nieqsin minn kwalunkwe tip ta' dettal. Il-Qorti għalhekk hija tal-fehma illi t-talbiet tar-rikorrenti ma jistgħux jiġu milqugħa u dan peress illi hija ma pruvatx il-kreditu tagħha fuq bilanċ ta' probabilitajiet.*";

29. Wara li rat il-provi kollha li l-Ewwel Qorti kellha quddiemha u dan fil-kuntest tal-konsiderazzjonijiet li ġew mogħtija minn dik il-Qorti, din il-Qorti hija tal-fehma li l-kritika tal-appellanti fil-konfront tad-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti mhijiex mistħoqqa. Kif qalet sewwa l-Ewwel Qorti, f'dan il-każ, l-attriċi mhux biss naqset milli tippreżenta xi dokumentazzjoni bħal fatturi jew lista ta' ordnijiet li saru mill-konvenuti, iżda agħar minn hekk, l-attriċi anke naqset milli tagħti l-iċken ħjiel dwar minn x'hiex hija magħmula s-somma mitluba minnha fl-ammont ta' €19,659.37. Fin-nuqqas ta' din l-informazzjoni elementari, l-appellanti ma tista' qatt tippretendi li l-ewwel Qorti kellha tilqa' l-pretensjonijiet tagħha u għaldaqstant l-aggravju tal-appellanti safejn għandu x'jaqsam mal-konklużjoni tal-Ewwel Qorti qiegħed jiġi miċħud;

30. Ma jistax però jingħad l-istess, issa li din il-Qorti għandha quddiemha provi dokumentarji oħrajn li l-Ewwel Qorti ma kellhiex fl-atti meta ġiet biex tagħti l-ġudizzju tagħha;

31. Fost il-bosta dokumenti li ġew ippreżentati flimkien mar-rikors tal-appell, l-attriċi ppreżentat kont datat 5 ta' April 2010 u li minnu jirriżulta li l-kreditu pretiż huwa magħmul minn tliet bilanċi għas-snin 2004, 2005 u 2006, li huma fl-ammonti ta' LM450.00, LM5,121.90 u LM3,107.00, rispettivament;[17]

32. Il-bilanċi li għadhom kif qed jiġu msemmija, huma mbagħad sostanzjati bi provi dokumentarji oħra li jinkludu sensiela ta' fatturi kif ukoll estratti mill-kotba tal-kummerċ li fihom hemm il-lista tal-prodotti kollha li ġew ordnati matul dawk iż-żminijiet;

33. Pereżempju, safejn għandu x'jaqsam il-bilanċ ta' <u>LM 450 għas-sena 2004</u>, il-Qorti rat kont li huwa maħruġ f'isem *"Moħħu (Brian)"* u li minnu jirriżulta li sal-11 ta' Novembru, 2004, kien hemm mat-18-il fattura li kienu għadhom ma ġewx imħallsa u li b'kollox dawn kienu jammontaw għal LM2,956.75.[18] L-attriċi preżentat ukoll sensiela ta' fatturi għas-sena 2004 li huma lkoll riferuti fil-kont li għadu kif qed jiġi msemmi, u li huma

[17] Fol. 282.
[18] Fol 163.

wkoll maħruġa f'isem *"Moħħu (Brian)"*.[19] Kull prodott li huwa mniżżel f'dawk l-fatturi jirriżulta li kien qed jiġi wkoll reġistrat fuq dokument ieħor li jinsab f'paġni 174 sa 177 tal-proċess. Minn dan id-dokument tal-aħħar, jirriżulta li filwaqt sal-11 ta' Novembru 2004, kien hemm bilanċ dovut ta' LM2,950, fil-14 ta' Novembru ta' dik is-sena kien sar pagament ta' LM1,500, u sussegwentement sar pagament ieħor ta' LM1,000, biex b'hekk b'kollox kien baqa' l-bilanċ ta' LM450 li jaqbel eżatt mal-ammont li ġie mniżżel fuq il-kont tal-5 ta' April 2010;[20]

34. Il-bilanċ ta' LM5,121.90 għas-sena 2005 jirriżulta mbagħad sostnut minn rendikont ieħor li huwa maħruġ f'isem *"Mr. G. Zammit (Brian Zammit)"* u li minnu jidher li sat-22 ta' Diċembru, 2005 il-bilanċ pendenti kien akkumula għal LM5,571.90.[21] Spjega eżatta dwar minn x'hiex huwa magħmul dan il-bilanċ, tinsab imbagħad f'sensiela ta' fatturi li jinsabu f'paġni 178 sa 200 tal-proċess. Wara li eżaminat bir-reqqa dawn il-fatturi u qagħdet tgħoddhom waħda waħda, il-Qorti kkonfermat li b'kollox dawn il-fatturi tassew jammontaw għas-somma ta' LM 5,121.90, li hija wkoll l-istess somma li ġiet imniżżla fil-kont tal-5 ta' April 2010, u dan għas-sena 2005. Fattur ieħor importanti li jirriżulta minn dawn il-fatturi huwa li dawn ġew kollha maħruġa f'isem *"Brian (Moħħu)"* jew *"Moħħu (Brian)"*;

[19] Fol 158 – 162, 164-171.
[20] Fol. 282.
[21] Fol. 201. (Meta jitnaqqas l-ammont ta' LM 450 mill-bilanċ ta' LM5,571.90, jirriżulta l-bilanċ ta' LM5,121.90 li jaqbel eżatt mar-rendikont tal-5 ta' April, 2010.)

35. Safejn imbagħad għandu x'jaqsam mal-bilanċ ta' LM 3,107.00 li ġie mniżżel għas-sena 2006, din il-Qorti rat żewġ rendikonti oħra li huma maħruġa f'isem *"Moħħu (Brian)"* u li jkomplu jixħtu aktar dawl dwar dan l-ammont. Mill-ewwel rendikont jidher kif sa Settembru ta' dik is-sena kien hemm bilanċ ta' LM1,869.75, filwaqt li mit-tieni rendikont jirriżulta li bejn Ottubru sa Diċembru 2006, ġie akkumulat bilanċ ieħor fl-ammont ta' LM1,237.25.[22] Flimkien bejniethom, dawn iż-żewġ bilanċi jwasslu għall-ammont ta' LM3,107.00 li jaqbel eżatt mal-bilanċ li hemm imniżżel fuq il-kont tal-5 ta' April, 2010, u dan għas-sena 2006. Aktar informazzjoni dwar minn x'hiex inhu magħmul dan il-bilanċ tinsab imbagħad f'sensiela ta' fatturi oħra li jinsabu f'paġni 206 sa 227 tal-proċess, li huma wkoll maħruġa f'isem *"Moħħu (Brian)"*;

36. Wara li qieset dawn il-provi dokumentarji fil-kuntest tal-bqija tal-provi li ġew imressqa quddiem l-Ewwel Qorti, din il-Qorti hija tal-fehma li l-attriċi tassew irnexxielha li tipprova l-eżistenza tal-kreditu kontra l-konvenut Brian Zammit;

37. Għalkemm huwa minnu li Brian Zammit qiegħed jiċħad li baqa' jixtri mingħand l-attriċi wara s-sena 2004, fil-fehma tal-Qorti, din id-difiża hija mxejna bil-fatturi u l-kontijiet li għadha kif saret referenza għalihom u li

[22] Fol. 228.

minnhom jirriżulta li dawn ġew konsistentement maħruġa f'ismu. Fil-fehma tal-Qorti, li kieku Brian Zammit tassew ma kellux x'jaqsam aktar mal-attriċi wara s-sena 2004, allura dawk il-fatturi u l-kontijiet ma kinux sejrin jibqgħu joħorġu f'ismu u dan għal dak iż-żmien kollu. Din il-Qorti ma tarax li għandha għalfejn tiddubita l-kontenut ta' dawk il-kontijiet u l-fatturi u dan għaliex, apparti li Zammit naqas milli jmeri l-kontenut tagħhom meta ngħataw lilu, fis-seduta tat-12 ta' Jannar, 2017 huwa stess qal li: *"Jien ili ma nieħu xogħol naħseb* ***__xi għaxar snin__*** *mingħandha"*,[23] u b'hekk kompla juri kif tal-anqas sas-sena 2006 huwa kien għadu jieħu x-xogħol mingħand l-attriċi;

38. Ġaladarba din il-Qorti hija sodisfatta li l-attriċi rnexxielha tipprova l-eżistenza tal-kreditu u l-konvenut Brian Zammit qiegħed min-naħa l-oħra jqajjem l-eċċezzjoni tal-pagament, allura jmiss issa lil din il-Qorti li tistħarreġ jekk il-konvenut irnexxielux iressaq prova li qatel id-dejn;

39. Għalkemm huwa magħruf sewwa fil-ġurisprudenza li l-prova tal-pagament tista' titressaq *"bil-mezzi kollha ammessi u rikonoxxuti mid-dritt probatorju, jiġifieri bi provi diretti, bħal dokumenti, xhieda, u l-konfessjoni tal-kreditur, kif ukoll bi provi indiretti, bħal ma huma l-*

[23] Fol. 47.

preżunzjonijiet u l-indizji kapaċi li jikkonvinċi l-ġudikant”,[24] min-naħa l-oħra huwa wkoll maqbul li l-prova tal-pagament għandha ssir b'mod *“konvinċenti u konklussiv”*[25] u fid-dubju *“għandha tipprevali l-preżunzjoni li d-dejn ma tħallasx”*.[26] (Ara f'dan is-sens, is-sentenzi fil-kawżi fl-ismijiet ta' ***Maria Stella Calleja v. Brian Degorgio,*** deċiża fis-17 ta' Marzu 2022,[27] u ***Louis Zammit v. Maria Assunta Spiteri***, deċiża minn din il-Qorti fil-14 ta' Mejju 2010);[28]

40. Bi tħaddim ta' dawn il-prinċipji għall-fatti ta' dan il-każ, din il-Qorti hija tal-fehma li l-konvenut Brian Zammit ma rnexxielux iressaq provi konvinċenti u konklussivi li qatel id-dejn;

41. Għalkemm huwa minnu li fis-seduta tad-19 ta' April, 2016, il-konvenut ħalef li ma kellu jagħti xejn lill-attriċi,[29] il-Qorti ma tħossx li tista' toqgħod fuq din id-dikjarazzjoni u dan għal bosta raġunijiet;

[24] Kollez. Vol. XLIII P II p 264. Ara wkoll f'dan is-sens is-sentenza ta' din il-Qorti fl-ismijiet ta' ***Seyba Aluminium Limited v. Grazio Debono et.***, deċiża fid-9 ta' Frar, 2023, (App. Ċiv. 510/2016/1)
[25] ***Joe Chetcuti et v. Joseph Pearson et. noe***, Qorti tal-Appell, deċiża mill-Qorti tal-Appell, fil-5 ta' Ottubru, 1998).
[26] Vol. XXXVII P I p 525.
[27] App. Ċiv. Nru. 691/14/1MCH.
[28] App. Ċiv. Nru. 11/2002/3.
[29] Fol. 36.

42. Fl-ewwel lok, il-Qorti ma temminx lil Brian Zammit meta jipprova jagħti l-impressjoni li ma kienx iħalli kontijiet pendenti mal-attriċi.[30] Li kieku Zammit kien iħallas lill-attriċi mal-ewwel ċans li jiġih u ma baqax jixtri aktar mingħandha mis-sena 2004 'il quddiem, allura dan ma kienx ser ikollu għalfejn jgħaddi lill-attriċi ċekk datat 10 ta' Lulju 2008, fl-ammont sostanzjali ta' €3,500![31] Ta' min jgħid li Brian Zammit ma ċaħadx li kien għadda lill-attriċi dan il-pagament: anzi hu stess jgħid li meta l-attriċi nfurmatu li dak iċ-ċekk ma kienx issarraf, huwa kien eventwalment għaddielha €3,500 fi flus kontanti;[32]

43. Din il-Qorti lanqas ma temmen lill-konvenut appellat meta jgħid li huwa kien eventwalment ħallas lill-attriċi taċ-ċekk li ma ssarrafx fi flus kontanti. Li kieku kien hekk, il-probabilità hi li dak iċ-ċekk kien jingħata lura lill-konvenut, u ma kienx jibqa' fil-pussess tal-attriċi.[33] Dan il-fatt mhux biss qalitu l-attriċi, iżda fuq kollox qalu l-konvenut stess meta fl-affidavit tiegħu stqarr li: *"[k]if ġieli jiġri fix-xogħol tinqabad ftit sakemm jħallsuk però dejjem kienet tgħidli <u>u jiena mill-ewwel kont nieħu lura ċ-ċekk</u> u nħallasha"*;[34]

[30] Fol. 36.
[31] Fol. 153.
[32] Ara kontroeżami tal-konvenut Brian Zammit, fol. 44.
[33] Ara kopja taċ-ċekk fol. 153.
[34] Fol. 30.

44. Bl-istess mod u għall-istess raġunijiet, il-konvenut appellat lanqas ma rnexxielu jipprova li ħallas lill-attriċi LM500 fi flus kontanti ta' ċekk ieħor li ma ssarrafx u datat 10 ta' Novembru, 2007. Għalkemm l-appellat jgħid li għadda dawn il-flus lil ċertu Joseph li jiġi t-tifel t'oħt l-attriċi,[35] Zammit lanqas ma ressaq lil dan bħala xhud, u għalhekk il-Qorti lanqas ma tħoss li l-konvenut appellat irnexxielu jipprova dan il-pagament ta' LM500 b'mod konklussiv;

45. Ironikament, l-unika provi konkreti u konklussivi dwar il-pagamenti mgħoddija lill-attriċi ġew imressqa mill-attriċi stess, u dan fil-provi dokumentarji li tressqu flimkien mar-rikors tal-appell. B'mod partikolari, mir-rendikont datat 5 ta' April, 2010, jirriżulta li fis-sena 2007, l-attriċi kienet irċeviet pagament akkont tal-bilanċi mertu ta' din il-kawża, fl-ammont ta' LM240.00.[36] Mill-istess rendikont jirriżulta wkoll li fid-19 ta' Settembru 2008, u ċjoè ftit wara li kien inħareġ iċ-ċekk li ma ssarrafx ta' €3,500, l-attriċi kienet ukoll irċeviet pagament akkont tal-bilanċ fl-ammont ta' €1,500.[37] Kif jidher mill-istess rendikont, meta jitnaqqsu dawn il-pagamenti mill-ammont bilanċjali għas-snin 2004, 2005, u 2006, jirriżulta li sal-5 ta' April, 2010, Zammit kien għad fadallu jagħti s-somma ta' €18,156.18;

[35] Fol. 44.
[36] Fol. 282.
[37] Id.

46. Peress li din il-Qorti ma tħossx li Brian Zammit irnexxielu jipprova li ħallas dan il-bilanċ, u mill-atti m'hemm l-ebda prova oħra li turi li l-konvenut appellat xtara xi konsenji oħra wara l-5 ta' April 2010, il-Qorti ser tkun qegħda tirriforma s-sentenza tal-Ewwel Qorti billi tilqa' l-ewwel żewġ talbiet tal-attriċi u dan limitament sal-ammont ta' **<u>€18,156.18</u>**;

47. Safejn għandu x'jaqsam mal-interess legali, il-Qorti tinnota li fir-rikors maħluf l-attriċi talbet lill-Qorti sabiex tingħata dan mid-data tan-notifika tal-ittra uffiċjali 166A. Din il-Qorti tqis li din it-talba hija ġustifikata u wara li rat li dik l-ittra (107/2014) ġiet notifikata lil Brian Zammit fl-20 ta' Awwissu, 2014, din il-Qorti ser tkun qed tordna li l-interessi legali fuq il-kreditu jibdew jgħaddu minn dakinhar;[38]

48. Mhux l-istess però jgħodd għat-tielet talba li fiha l-attriċi qed titlob li tingħata kull *"rimedju, miżura jew direttiva sabiex jiġu kawtelati l-interessi [tagħha], b'tali mod li l-intimat Brian Zammit...ma jaħrabx u ma jevadix mill-obbligazzjonijiet tiegħu".* Fil-fehma tal-Qorti din it-talba hija barra minn postha u dan għaliex il-liġi tagħti lill-attriċi rimedji speċjali oħra sabiex tkun tista' tikkawtela l-kreditu dovut mill-konvenut Brian Zammit. Din l-aħħar talba ser tkun għalhekk qed tiġi miċħuda;

---

[38] <u>https://ecourts.gov.mt/onlineservices/Acts/Detail/2002830#</u>

49. Fl-aħħar nett, u peress li din il-Qorti ser tkun qed iddawwar is-sentenza tal-Ewwel Qorti, mhux għaliex dik il-Qorti ddeċidiet b'mod ħażin, iżda għaliex dik il-Qorti ma kellhiex għad-dispożizzjoni tagħha d-dokumenti li ġew preżentati flimkien mar-rikors tal-appell, din il-Qorti ser tkun qed tikkundanna lill-attriċi sabiex tagħmel tajjeb kemm għall-ispejjeż kollha marbuta mal-proċeduri tal-Ewwel Qorti, kif ukoll għall-ispejjeż marbuta mal-proċeduri ta' dan l-appell;

Decide

Għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi tilqa' parzjalment l-appell u filwaqt li qed tikkonferma s-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, tat-23 ta' Novembru, 2017, fil-kawża fl-ismijiet premessi, u dan safejn ħelset lill-konvenut George Zammit mill-ħarsien tal-ġudizzju u astjeniet milli tieħu qies tat-tieni eċċezzjoni, tħassarha fil-bqija u konsegwentement:

(a) Tiċħad l-ewwel, it-tielet u r-raba' eċċezzjonijiet tal-konvenuti;

(b) Tilqa' limitatament l-ewwel talba attriċi u tiddikjara li l-konvenut Brian Zammit, huwa debitur fil-konfront tal-attriċi għas-somma ta'

tmintax-il elf, mija sitta u ħamsin ewro, u tmintax-il ċenteżmu (€18,156.18);

(c) Tilqa' limitatament it-tieni talba u dan billi tordna lill-konvenut Brian Zammit sabiex jersaq għall-ħlas effettiv ta' tmintax-il elf, mija sitta u ħamsin ewro, u tmintax-il ċenteżmu (€18,156.18), u dan flimkien mal-interessi legali li għandhom jibdew jgħaddu mid-data tal-20 ta' Awwissu, 2014, sal-jum tal-ħlas effettiv;

(d) Tiċħad it-tielet talba u tordna lill-attriċi sabiex tagħmel tajjeb għall-ispejjeż kollha ta' dawn il-proċeduri kif ukoll tal-proċeduri ta' quddiem l-Ewwel Qorti.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Joseph R. Micallef Imħallef	Tonio Mallia Imħallef

Deputat Reġistratur
gr